

REDACȚIA
Deák Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL
Pe un an .. 20 cor.
Pe jumătate an .. 10 "
Pe 1 lună .. 2 "

N-rii de Duminică pe an 4
coroane.

Pentru România și America
10 coroane.

Pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Deák Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE
de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.

Manuscripte nu se
înapoiază.

Telefon oras și comitat 592

In antișambra dlui Polónyi.

Afacerea proceselor »Poporul Român« a intrat în o nouă fază. Reproducem la alt loc al ziarului un articol din »Foaia Diecesană« scris de un fruntaș din Caransebeș, care ne obligă să mai stăruim asupra afacerii.

Cu dl Birăuțiu nu mai continuăm discuția. În numărul mai proaspăt al foii sale, el continuă a vorbi în felul său arrogant și îndrăzneț și în loc de a se scuza, se face el acuzator, că vezi Doamne, din ură, pizmă, răutate i-am fi aplicat dojana, desigur prea meritată. Dl Birăuțiu poate însă scrie ce-i place, nu va reuși să facă o chestie personală, pentru care n'am perde nici un cuvânt.

Ceeace ne-a îndemnat din capul locului să sulevăm chestiunea, a fost întâi considerații de ordin politic, a doua o demnitate a presei române, care există și la care dacă n'a ținut dl Birăuțiu, nu-i urmare, că n'ar fi alții, cari să fie.

Asupra considerațiilor de ordin politic nici nu insistăm. Judece publicul, dacă este ori nu compatibil cu un om, ce se crede pe sine și este poate socotit și de alții, luptător național, să antișambreze, la ministrii actuali, cerând dela dânșii, pentru sine ori pentru alții, grație de natura aceasta.

Ori care ar fi răspunsul, cât privește demnitatea presei române, în numele căreia noi suntem chemați a vorbi, răspunsul nostru e, că cu cinstea presei române aceasta este incompatibil! Dl Birăuțiu dacă a primit răspunderea pentru articolele altuia, articolele erau ale sale. Câți redactori români n'au gustat amarul temnițelor pentru articolele altora! Nici unul însă nu s'a milogit pe la ministrii, ori pe la uneltele lor, cerșind grație. Ține într'una și azi peregrinarea la temnițe. Seghedinul, Vașul, Clujul, Aradul, adăpostesc aproape în permanență gazetari români. Fie zis în cinstea lor, nici unul dintre ei n'au cunoscut antișambrele puternicilor zilii.

Exemplele, ce au dat astfel prin sacrificiile lor curate, au fertilizat cauza neamului și acestea vor fi odată una dintre cele mai frumoase glorii ale luptelor noastre naționale. Erau mulți între ei, oameni foarte năcăjiți și amăriți, aveă însă fiecare în sine acea mândrie neînduplecată a neamului nostru, care pentru nimic în lume nu se umilește. Și au preferat toți să deșerte mai bine până în fund păharul, aducând jertfe pentru toți, decât să cerșească dela dușman milă — pentru sine! Aceasta este tradiția presei noastre și pe aceasta trebuie să fim geloși, căci ea este totodată și cea mai puternică garanță a izbândeii cauzei noastre sfinte.

Când n'ar mai fi așa, ar trebui să desperăm, să cădem în desnădejde. Când și în redacțiile ziarelor se vor încuiba simplii speculanți de situații, oameni fără curagiul opiniei meșovăitoare a tuturor, profesioniști numai fără scrupuli și nu apostoli, atunci

totul s'a sfârșit, presa s'a perdut și pe sine și cauza ce a susținut.

Iată de ce ne-a surprins într'un chip nu se poate mai dureros destăinuirea dlui Birăuțiu, că s'au aflat și deputați naționali cari au antișambrat la dl Polónyi, ca să-l scape pe dlui de procese. Și după ce aceștia »au intervenit, dar fără rezultat« dl Birăuțiu s'a dus la dl Burdea, care a intervenit cu rezultat. Prețul ni-l comunică dl P. Barbu din Caransebeș: *organul partidului național n'are nici un cuvânt luni de zile la infamiile săvârșite de dl Burdea în contul cauzei naționale.*

Ei bine, ori cine ar fi fost acei deputați naționali, noi ne simțim datori să protestăm cu toată hotărîrea în virtutea prestigiului întregii prese împotriva acestui fel de interveniri.

Presa română n'are nevoie de această înjosire, ea care a suferit atâta își va ști purtă și d'aci înainte crucea, niciodată nu se va umili însă! Da, așteptăm dela deputați, să ne iee în apărare, nu însă pe singuratici și nu prin antișambrele ministrilor, ci în fața parlamentului, libertate eluțându-ne și nu cerșindu-ne milă.

Acest fel de intervenții poate să fie compatibil cu roluri ca a dlui Burdea, — când se găsesc nenorociți, cari să-i dea prilej de a face lucruri cu cari să se laude, — nu este însă de demnitatea deputaților naționali. Ori care ar fi însă părerea lor, noi ca unii, pe care ne privește, nu numai nu cerem, dar și protestăm împotriva acestor fel de servicii.

Căderea lui Goluchowski.

— Dela corespondentul nostru. —

Coaliția unguerească să poate lauda cu un succes destul de însemnat: *căderea contelui Goluchowski.*

Credem, că-i de prisos de-a mai arăta cauzele acestei căderi. Încă pe timpul opoziției, coaliția a învinuit pe Goluchowski pentru dușmănia lui împotriva »națiunii« și a aspirațiilor unguerești. El este vinovat zice-se, pentru atitudinea coroanei față cu opoziția unguerească, el este vinovat pentru absolutismul de aproape un an în Ungaria, de scena atât de umilitoare dela 23 Septemvrie 1905 pregătită șefilor coaliției, de încheierea convențiilor comerciale cu străinătatea cari angajează libertatea economică a Ungariei pe timp de 12 ani.

Pentru aceste multe păcate, Goluchowski a trebuit să cază.

La prima vedere deci, căderea lui este un mare, neașteptat și netăgăduit succes al coaliției.

Să cercetăm. Campania împotriva lui Goluchowski a fost începută mai de mult, din sesiunea trecută a delegațiilor. Partidul kosuthist și o parte e partidului popular făgăduiseră alegătorilor și publicului ungu-

resc execuția fără cruțare a »poleacului«, cum îl numeau. Sfârșitul se știe, ei »au cedat«, poleacul a rămas. Deci răsturnarea lui nu a răușit imediat, ba mai mult, marea campanie de răsturnare s'a sfârșit la început cu rușinos dezastru al răsturnătorilor. Ea a adus o mare decepție acelor sute de mii de »patrioți« cari crezuseră cu toată naivitatea încrederii lor în atotputernicia coaliției. Succesul de-acuma vine prea târziu pentru a putea șterge sau prepara pe deplin dezastrul dela început. Sentimentul de decepție și impresia de lăudăroșie copilăroasă va rămânea în sufletele patriotice ca un ghimpe ce înțeapă încă multă vreme.

Dar admițând sau constatând chiar succesul, oare poate el fi numit un succes adevărat, neîndoios. Nu noi, tăgăduim aceasta, ci chiar o voce foarte autorizată și serioasă unguerească: »Budapesti Hirlep« cea mai de frunte voce în corul presei unguerești. Mai acum câteva zile, când căderea lui Goluchowski nu părea atât de sigură, când se părea, că coaliția va avea nevoie de o prealabilă postificare pentru fiascul ei în campania împotriva ministrului de externe, atunci »B. H.« spunea într'un articol de fond, că pentru Unguri căderea lui Goluchowski nu ar putea fi un succes. Plecarea lui, se zicea atunci, nu poate însemna o schimbare de sistem, de direcție politică, ci numai de persoană. Va veni altul care va face aceiaș politică. Pentru că această politică i-să dictează de sus, iar el este numai o păpușă, o marionetă etc. ale cărei voci răspund acolo, unde noi nu vedem — după culise.

Dar dacă este așa, atunci toate învinuirile aduse lui Goluchowski au fost fără temei și nu nimereau ținta adevărată. Coaliția și vâpnicii ei răsturnători trebuie să știe aceasta. Atunci, ce rost are toată acțiunea, care nu-i decât o comedie? Are rostul pe care-l are ori-ce comedie: să facă pe lumea naivă să aplaude.

Amănunte asupra demisiunii lui Goluchowski.

O telegramă din Viena anunță că Duminică, la ora 1 după masă a fost primit în audiență la M. Sa. Audiența a durat trei sferturi de oră. Goluchowski și-a prezentat împăratului demisiunea sa din postul de ministru de externe. El și-a motivat demisiunea cu faptul, că votarea bugetului comun în delegațiunea unguerească întâmpină anevoințe.

Pressa austriacă privește demisiunea lui Goluchowski ca un succes unguerec.

»Neues Wiener Tageblatt« scrie într'un articol de fond de azi următoarele: O singură încrunțare din sprâncene din partea coaliției a fost de ajuns pentru a face pe Goluchowski să plece. Avem în fața noastră o operă de răsbunare. Nu ne mirăm, că Ungaria caută să-și exercite pretutindeni înrăurirea, dar ne mirăm, că Austria suferă toate acestea fără să-și ridice cătuși de puțin glasul.

O adunare creștin-socială a fost ținută Duminică în orașul Feldberg. Deputatul Gessmann, un fruntaș al partidului creștin-social din Viena, a zis: Popoarele Austriei trebuie să-și strângă rândurile, căci căderea lui Goluchowski dove-

dește, cât de rușinoasă și tristă este situația lor față cu Ungaria. Interesele externe ale monarhiei sunt conduse din o clică ungurească.

Urmașul lui Goluchowski.

Trei diplomați se amintesc printre candidații la fotoliul ministrului de externe. Cel dintâiu este contele *Mensdorff*, cumnatul contelui *Apponyi*, ambasadorul austro-ungar în Londra, baronul *Aehrenthal*, ambasadorul pe lângă curtea din Petersburg și contele *Karl Kinsky*, fost secretar de ambasadă.

Deși presa pare a lucra mult pentru *Mensdorff*, totuși numirea baronului *Aehrenthal* pare mai probabilă. El a fost chemat din Petersburg acasă și a fost primit în audiență la M. Sa, ce a durat 1 oră și jumătate.

Toată lumea crede, că *Aehrenthal* va fi urmașul lui *Goluchowski*. Toate celelalte combinațiuni cad. După audiență *Aehrenthal* a conferit vreme îndelungată cu șeful cancelariei împărătești.

Din Dietă.

— Ședința de Luni 22 Octomvrie. —

În ședința de azi s'a petrecut un nou incident cu delegații croați. Am arătat că Sâmbăta trecută, deputatul *Ugron* a propus să se înființeze posturi de stenografi și traducători în cameră. Această propunere a fost aprobată și de președintele camerei *dl Justh*. Azi deputatul *Pero Magdici* a cerut într'un discurs rostit tot în limba croată, ca toate proiectele de legi atingătoare de Croația să se tipărească și în limba croată. Deputatul *Nagy Ernő* și pe urmă președintele *dl Justh* a respins această legitimă cerută a delegaților croați. Aceasta de sigur va contribui foarte mult la strângerea relațiilor bune dintre croați și deputații unguri.

Proiectul de lege pentru reabilitarea lui *Rákóczy* este prezentat și recomandat prin raportorul lui *Bizony Akos*. El este votat cu unanimitate. Deputații naționali lipsesc.

Să trece la discuția proiectului de lege pentru încurajarea industriei.

Lengyel Zoltán arată, într'un discurs lung, cum la noi aversiunea față de meserii este foarte mare. Copiii meseriașilor și fabricanților îmbrățișează carierele intelectuale. De asemenea aristocrația disprețuiește meseriile și ocupațiunile industriale. Cere să nu acorde subvenții unor bănci mari și puternice cari nu au nevoie de ele. Spune, că trebuie să fim prudenți cu acordarea dreptului de discrețiune. El l-ar acorda lui *Kossuth*, dar altuia nu:

Pero Magdici (croat) spune, că regretă că nu poate vorbi ungurește și cere ca proiectele de legi să fie prezentate și ungurește.

Deputatul *Nagy Ernő* și pe urmă președintele protestează. Acesta din urmă spune, că deputații croați au numai dreptul de-a vorbi în limba croată. Nu va admite însă ca să se aducă atingere caracterului unitar național al statului unguresc prin astfel de propuneri.

Milan Hodzsa aplică cuvintele delegatului *Majdici*. El a cerut numai traducerea în limba croată a proiectelor de legi atingătoare de Croația, nu cum a spus *Nagy Ernő*, a tuturor proiectelor de legi.

După unele aplicări ale ministrului *Kossuth*, președintele declară, că majoritatea camerei voește respectarea unității naționale față de pretențiunile Croaților.

Anton Bauer (croat) își retrace propunerea de a se mâna discuția proiectului de lege pentru înaintarea industriei.

Ședința de Marți, 23 Octomvrie.

Ședința se deschide la orele 10 și jum. După propunerea lui *Mukics Simon* raportorul comisiunii pentru verificarea mandatelor, se validează definitiv mandatele deputaților *Gustav Gratz* și *Beck Lajos*.

Se continuă discuția proiectului de lege pentru industrie.

Sziklai Ottó dorește ca marile capitaluri depuse în casele de păstrare să se mobilizeze în interesul industriei. Cere apărarea intereselor muncitorilor și ale micilor industriasi.

Csitány Béla: Proiectul prezent a fost depus prea repede, el a venit ca o surpriză, și studierea lui amănunțită nu-i cu putință.

Oare nu era mai bine, ca guvernul să caute a crea o industrie, pentru prelucrarea materiilor brute ce se produc la noi în țară, renunțând la alte planuri prea mari? Acum câțiva ani vrând să îmbrățișeze cariera industrială, a fost refuzată de guvern rugarea lui de-a i-se da o bursă. De asemenea și cererea de burse pentru copiii lui a fost refuzată.

Când a întrebat de motive i-s'a răspuns la ministerul de comerț, că *Ungurul nu-i de cariera industrială*.

Secretarul de stat *Szterényi József*, apără mai multe fabrici, cari eri au fost atacate de *Lengyel Zoltán*, bunăoară fabrica *Leon* din Raab, fabrica fraților *Maufred* și *Berthold Weisz*. Vorbește despre fabrica din *Rózsahegy*... ministrul de comerț *Kossuth*: Proprietarul ei *Mauthner Izidor* este un om merituos!

Szterényi: Fabrica aceasta a primit un ajutor neînsemnat dela guvern și el, *Szterényi*, caută acuma, prin agenții lui, muncitori săcui pentru această fabrică.

Zakariás János: Săcuii să rămână în Ardeal! *Szterényi*: Oare-i mai bine să emigreze în România? (Aplauze). Fabrica dela *Rózsahegy* a înființat o școală în care copiii de Slovaci vor învăța limba și sentimentele ungurești.

O voce de pe băncile partidului național: Destul de rău, că maghiarizați în felul acesta!

Szterényi. Legea încă cere învățarea limbii ungurești. Respinge acuza lui *Lengyel*, că guvernul acoardă subvenții ziarelor.

Arată necesitățile de desvoitare ale industriei ungurești. În industria ungurească sunt plasate capitaluri în valoare de 2000 de milioane cari produc un venit de 2000 milioane, în vreme ce în agricultura ungurească sunt plasate 15,000 de milioane, cari produc abia 3000 de milioane. Capitalurile plasate în întreprinderi industriale produc cu îngrijirea cuvenită de câte două — și tei ori mai mult decât cele plasate în agricultură sau în depuse în caselle de păstrare.

Nu mai deputații naționaliști au respins proiectului de față. Aceasta pentru că el înseamnă un puternic mijloc de întărire al statului național unguresc.

După câteva cuvinte de rectificare ale lui *Lengyel* și *Hentz*, ședința se ridică la 2 ciasuri.

Pentru învățători.

— Amănunte dela Congres. —

Între multele agende rezolvate de măritul congres național-bisericesc, chestia îmbunătățirii salariilor învățătoarești a fost discutată poate cu mai multă animație, rostindu-se asupra ei cei mai distinși bărbați de școală.

În următoarele dăm amănunte despre discuția de Luni a congresului.

Roman Ciorogariu arată pe larg și din experiență, că în anii din urmă s'a manifestat o tendință de a reduce salariile învățătorilor la minimum chiar în comune fruntașe (cum sunt de pildă *Pecica*, *Nădlac*, în Dieceza *Aradului*). Se codesc a plăti îndeosebi bogătanii. Asta e de regretat. Și mai trist a fost apoi, că *Veneratul Consistor metropolitan* a trebuit să aproabe aceasta, în lipsa unei legi care să împedecă tendința asta. S'a ajuns astfel ca tocmai în comunele fruntașe, unde viața e ca la orașe de scumpă, să avem învățători salarizați câte cu 600 coroane. Din atâta nu se poate trăi și asemenea salarii sunt motive permanente de nemulțumiri, neînțelegeri și agitațiuni. Și ca președinte al comisiei școlare și ca amic al învățătorilor, conjură congresul a

primi propunerea comisiei, ca astfel să poată fi silite comunele cari au de unde, să deie învățătorilor cel puțin 800 coroane leafă, căci nimeni nu merită mai tare spriginul și dragostea noastră de cât acești modești apostoli ai neamului (lungi aprobări).

N. Zigre și *P. Truța* combat propunerea de a se fixa minimul la 800 coroane.

V. Goldiș într'o entusiastă cuvântare combate pe dnii *N. Zigre* și *P. Truța* și susține propunerea comisiei școlare.

S'a zis ca învățătorii să aducă jertfă pentru popor. Dar oare nu întreaga lor viață e o jertfă? Nu chiar *I. P. S.* Sa *Mitropolitul* a recunoscut, că ei sunt cei mai mari binefăcători ai omenirii și în special ai neamului românesc?! În schimb viața celor mai mulți dintre ei este un șir neșfârșit de suferințe și neagră mizerie! Până și servitorii au leafă mai bună!... Din salariul ce li-se dă nu pot nici ei să trăiască, pe când li-se cere să-și crească la școală copiii și peste tot, să spriginească toate cele naționale culturale.

Li-se cere în continuu jertfe. Dar oare nu-i mai cu dreptate să se ceară ca să jertfească însuși poporul, care dacă își va plăti bine învățătorul, va contribui la propria sa înălțare!

E de părere, că unde nu se poate îngreuna comuna, să se ceară ajutor dela stat. Doar în primul rând statul se ridică prin munca grea a învățătorilor. Dacă nu perim prin faptul, că preoții primesc congruă, nu ne vom prăpădi nici lăsând ca învățătorii nostri să fie ajutați de stat, (aprobări).

Episcopul I. Papp vorbește de asemeni în fa vorul învățătorilor. Starea de azi a lor nu se mai poate tolera. Iar comunele bisericești nu se mai pot îngreuna fără a înstrăina poporul de biserică, ceace nu-i în interesul neamului. Sunt mulțime de curente, și de altfel, potrivnice bisericești. Să nu le mai sporim.

N. Zigre propune a se decreta, că numai în comunele de cl. I și II să se prevadă minimul de 800 cor.

Congresul respinge propunerea și astfel rămâne primită cea a comisiei.

La chestia convocării congresului, I. P. S. Sa *Mitropolitul* e de părere să se discute întâi în princip: să li-se dea, ori nu, drept învățătorilor a se întruni pentru a discuta asupra ameliorării sorții lor. E de părerea comisiei că da, să li-se deie această permisiune. Dar ei de ei să se constituie și să-și aleagă president.

R. Ciorogariu e de părerea comisiei ca: congresul să fie condus de un comisar numit de *Veneratul Consistor metropolitan*. Așa se va determina mai exact materialul, ce se va tracta și nu se va zădărnici succesul lăsându-se loc digresiunilor de tot felul. Totul trebuie făcut în cadrul legii bisericești, ca astfel să nu fie nevoie de aprobarea forurilor civile. Să dăm odată ocazie tuturor învățătorilor nostri a se întruni și a-și arăta durerile. În cât privește participarea, desigur că se vor găsi în fiecare protopopiat doi înși, cari vor jertfi și vor lua parte la congres.

În princip se votează concesiunea de a se întruni învățătorii celor trei dieceze.

Ars. Vlaicu, în numele comisiei, propune nu congres, ci anchetă. Congres s'ar putea convoca numai cu autorizarea forurilor civile.

Archimandritul dr. Pușcariu și *I. de Preda* nici anchetă n'ar permite. Nu-i nici o nevoie de asemeni întruniri. Cei competenți vor face — zice — și fără sfatul învățătorilor ceace se poate pentru ameliorarea sorții învățătorilor.

Em. Ungureanu zice, că ne-am face de răs dacă am oprî libera consultare a învățătorilor. Ne-am blama, când nu am admite, că în primul rând să-i lăsăm pe învățători să-și spună durerile și după aceea autoritățile noastre să purceadă conform indicațiunilor date de ancheta învățătorilor.

V. Demian e contra anchetei. Prin hotărârea luată deja (privitoare la urcarea salariilor), congresul a făcut îndestul reclamării corpului învățătoresc. La ce să se mai adune, să se aglomereze și să se facă tumult învățătoresc?

Russu Șirianu combate părerea aceasta. Zice, că trebuie să ne pară bine când vedem, că floarea învățătorimii noastre vine la maica biserică și cu învoirea acesteia și în înțelegere cu autoritățile, noastre bisericești competente voiește a-și ameliora soarta, într'adevăr tristă. Nemulțumirea învățătorilor pe cât este de mare, pe atât este de motivată. Trebuie nu numai a li-se pune în perspectivă îmbunătățiri, dar să fie ascultați, să li-se

dee prilej să răsuflă, să-și spună durerile. Fiindcă vede combătută îndeosebi eventuala marea aglomerare, propune un amandament, pe care-l primește și comisia școlară: la ancheta ce se va convoca să iee parte un învățător-delegat din fiecare protopopiat.

P. Truța propune o anchetă din câte 15 învățători din fie care dieceză.

Russu Șirianu zice, că asta n'ar fi anchetă a totalității învățătorilor; ci a — Consistoarelor.

Puse la vot, se resping propunerile dlor Pușcariu și Truța și se primește astfel propunerea comisiei cu amandamentul deputatului Russu Șirianu.

Ars. Vlaicu referează asupra Normativului făcut de Consistorul mitropolitan pentru școalele cari nu aparțin administrației noastre bisericești.

Normativul se primește cu unele modificări propuse de comisie, stabilindu-se și numărul serbătorilor pentru elevii români din școalele nero-mânești.

La regulamentul pentru examene, se stabilește o taxă de 10 coroane pentru învățătorii, cari fac examen de cvalificație ori de emendare. Taxa asta se va împărți profesorilor cari examinează.

Propunerea a fost susținută de R. Ciorogariu și V. Goldiș și combătută de P. S. Sa Episcopul I. Pap, care a arătat cât de săraci sunt cei mai mulți candidați de învățători.

Rectificare. Relativ la raportul nostru din ședința a VII-a congresului rectificăm, că părintele episcop al Aradului nu a făcut propunere independentă în chestia cvalificației profesiei, ci numai spre luare aminte a atras atenția congresului la concluzul congresual din 1891 relativ la cvalificarea candidaților de preoți, ca congresul să decidă în perfectă cunoștință de cauză.

Lupta la comitat.

— Adunarea congregațională aradană. —

Azi s'a ținut adunarea comitatensă de toamnă. Și Ungurii și Românii s'au prezentat în număr mare.

În presară deja, Românii au ținut o consfătuire confidențială în care au hotărât atitudinea ce vor observa, au designat oratorii și felul cum vor vota. Dintre Românii de față însemnăm pe următorii: M. Veliciu, dr. I. Suci, Russu-Șirianu, dr. D. Barbu, S. Tămășdan, Tr. Magier, V. Paguba, St. Novac, I. Groșorean, Sărădeanu, S. Codreanu, Pascu Moț, Ganea, dr. Ghebeles, C. Bodrogianu, dr. G. Popa, dr. Hotăranu, P. Givulescu, dr. Ciacian, dr. G. Popovici, dr. C. Ardeleanu, P. Vancu, Cornel Ursuț, Aug. Beleş, I. Giorgia, I. Micloși, Sava Raicu, D. Muscan, T. Terebenț, G. Turic, C. Grozda, V. Pantoș, D. Popovici, Aug. Boțoc, V. Mihulin, T. Stan, Nistor Flueraș, Franco, G. Bogdan, V. Goldiș, R. Motorca, M. Lucaș, G. Pap, Aurel Iancu, T. Burza, I. Buda, Ciobriș, S. Bocu, N. Lazarescu, A. Secula, F. Leuca, Popescu, etc.

Ședința se deschide la orele 9. Presidiază comitele-suprem conte Károlyi.

Nainte de a se intra în ordinea de zi, dr. I. Suci interpelează în privința stărilor statariale din cercurile B.-Șebeș, și Boroșneu, precum și a ticăloșiilor administrative din cercul Hălmagiului.

Ilustrează pe larg, cu exemple, abuzurile și selbăticiile săvârșite de agenții administrației, care pedepsește cu amende grozave pentru ori ce lucru de nimica pe Români. De pildă la Dezna, unde urbarialității s'au sfătuit despre afaceri economice, s'a luat drept adunare poporală ținută fără permisie și participanții, cu preotul în frunte au fost pedepsiți câte cu 10 zile temniță, pentru trasgresiune.

Mare indignare produce între Români cele petrecute în cercul B.-Ineu, unde solgăbirăul

Vuculescu a pedepsit câte cu 200—600 cor. amendă pentru preținse trasgresiuni pe o mulțime de săteni. Pentru că au treerat în sat, sătenii au fost osândiți la sume mari de cât e valoarea grăului treerat. (Rușine! Jos cu el!)

Vicișpanul Dálnoki răspunde, că afacerea dela Dezna este sub cercetare. Va răspunde după-ce și-a dat verdictul în afacere. Și în chestia celor făptuite de Vuculescu, răspunde că va lua măsuri de îndreptare.

Suci se declară mulțumit, împreună cu toți Români.

Ședința urmează.

Libertatea întrunirii și asociațiunea.

De dr. U. T. Mihaiu.

IV.

Am întârziat cu înadinsul asupra acestei probleme, căci ea este una din cele mai preponderante, ce ocupă politica contimporană.

Lupta între capital și muncă nu există numai în mediul fabricelor, dar' chiar la noi în Ardeal.

Munca țaranului e exploatată prin capitalul burghezului dela oraș. Venitul produselor muncii accesive a țaranului nu curge în punga lui, ci în buzunarul burghezului orașenesc, în forma unei dividende grase. Băncile dela orașe sunt numai forma juridică pentru companii financiare în care s'au organizat burghezimea românească. Procentele cu care lucrează aceste bănci sunt în defavorul țărâniei, ele sunt exploatarea muncii prin capital. Conflictul acesta între capital și muncă îl va putea delătură numai asociațiunea la sate, asociațiunea pur țărânească...

Ce ne surprinde la mișcările uvriere în Franția, e metoda escelentă de organizare. Metoda socialistă în orice organizare economică și politică e azi dovedită de cea mai bună. Ne surprinde mai departe că uvrierii nu pun o încredere prea mare în parlament, ei așteaptă dela deputații lor mai mult vorbe decât fapte, grosul rămas înapoi lucrează fără parlament.

Pentru ei e camera numai o felie mică din marea suprafață pe care se desfășură lupta între două clase. Ei cred cu bătrânul Pitt, că veritabila forță nu zace în parlament, ci în popor, în ei înșiși.

Vorba are pentru ei numai o însemnătate relativă, ei nu confundă parola cu acțiunea, ei își zic mereu: a vorbi nu însemnă a fi activ. Concluziunea discursurilor frumoase nu are realitate decât prin acțiunea care succedează și care se arată utilă.

3) Libertatea întrunirilor și asociațiunilor la noi.

Trecutul Angliei și a Franciei e oglinda viitorului nostru. Experințele care le putem extrage din istoria acestor țări e prepararea noastră literară pentru timpul ce va veni.

Libertatea întrunirilor și asociațiunilor trebuie să între în frontispiciul problemelor economice, sociale și politice. Viitorul aparține și la noi asociațiunii, ea e atât de necesară ca pâinea de toate zilele. Noi nu putem îndrepta niște vorbe mai ponderoase către poporul nostru, decât acelea care le-a grăit istoricul vestit Louis Blanc către delegații lucrătorilor în 3 Aprilie 1848: »Aduceți-vă aminte, asociațiunea e fecondă pentru fericire; fraternitatea e știința bogăției; fiți frați, atunci veți fi bogăți«.

Noi credem, că statul depășește funcțiunile lui naturale, când refuză dreptul întrunirii și asociațiunii libere indivizilor și când voește ca să nu existe în toată națiunea altă asociațiune, de cât el însuși. Spunem încă odată, rolul statului este asigurarea ordinii interne și scutul țării contra atacurilor externe. Dacă statul iasă din limitele acestui rol, nu mai este un stat modern, ci vechi.

Și azi mai sunt guverne retrograde care zăresc în orice asociațiune liberă un stat în sta. Temerea asta divulgă numai ignoranța ori infirmitatea unui ministerialism. O asociațiune pacifică și fără arme, nu e stat, ea este o agregatiune de suflete, o federațiune de voințe, o uniune de puteri, cu un scop comun, pe care statul nu o poate interzice și nici nu are vr'un drept rezonabil a o interzice. Asociațiuni de categoria asta care urmează fante economice, sociale, culturale, ne par nouă foarte legitime și utile, ele pot cel mult să folosească statului, dar nu să-i strice. Pentru a forma un stat în stat să recere ca o asociațiune să poseadă arme, să execute o putere fizică, aceasta e caracteristica exclusivă a statului. Biserica papală pe cât de mare, nu e un stat, ci o asociațiune, pentru că nu posedă forța fizică, care o are de exemplu Turcia, ce-i dă caracterul de stat.

Ca să se știe...

Mi-a fost drag »Poporul Român« pentru serviciile naționale, ce ni le-a făcut. Am și căutat să-l răspândesc și al meu este meritul, că s'a introdus în părțile noastre.

Și mi-a fost drag »Poporul Român«, până ce n'am cetit în coloanele lui, că și dl Constantin Burdia i-a vizitat redacția... Minune! Dl Const. Burdia vizitează redacția »Poporului Român« și »Poporul Român« e încântat de această vizită, făcută imediat după ce grănicerii cu ajutorul acestei foi fac dlui Constantin Burdia mari supărări la alegerile dietale.

Dela fericita vizită încoaci »Poporul Român« se schimbă față de grăniceri și față de dl Const. Burdia. Nu mai publică corespondințele grănicerilor — ca foaia, ce s'a angajat a stă în serviciul tuturor cauzelor românești — nu găsește măcar un singur cuvânt, ca să condamne articolii dlui Constantin Burdia, care calumniază — ca nime altul — tot, ce noi Românii avem mai scump.

Această ținută a »Poporului Român« a indignat pe toți Românii de bine; m'a indignat și pe mine.

Dlui Dimitrie Birăuțiu, actualului redactor al »Poporului Român«, i-am dat să înțeleagă indignarea mea mai ales, că-l vedem bălăbănindu-se în apele acelora, cărora, ținuta mea li-i spine în ochi... și drept revanș, dl Dimitrie Birăuțiu m'a amenințat, că va începe în contra mea o luptă de nimicire după calapodul unei foi, pe al cărei nume nu-l mai pronunț.

Dl Dimitrie Birăuțiu vine la desvălirea monumentului din Caransebeș. Contrarii mei îi curținează, eu nu-i dau nici o atențiune... Oamenii de principii mele îl interpelează pentru ținuta sa față de grăniceri și față de dl Constantin Burdia. Li-se răspunde, că dl Dimitrie Birăuțiu are după cap trei procese politice, care îl pot pune cel puțin un an de zile la răcoare, și că dl Constantin Burdia i-a promis solemn (ba chiar și publice), că... îl mântue de procese și de temniță prin influința, ce o are sus...

După desvălirea monumentului din Caransebeș, dl Constantin e preamărit în »Poporul Român«; tot în coloanele acestei foi eu sunt calomniat într'un mod josnic și încă din nou amenințat prin cuvintele »De o camdată numai atât!« iar procesele dlui D. Birăuțiu... sistate.

Mai trebuie comentat...?

Ori se întoarce »Poporul Româ« la ogașul vechiu, ori vom grijii noi, ca să mântuim poporul român de el.

Atât — pentru totdeauna!

(»Foaia Diecezană«).

P. Barbu.

Prima Societate de Credit Fonciar Român din București.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștința generală, că *Săm-
bătă, 14/27 Octomvrie a. crt.*, se vor trage la
trăgare scrisuri funciare rurale, pentru un capi-
tul de Lei 1.768,400, din care: scrisuri fun-
ciare rurale 4%, a 15-a tragere, Lei 138,300
scrisuri funciare rurale 5%, a 50-a tra-
gere, Lei 1.630,100.

Tragerea la sorti se va face în ședință
publică în localul Primei Societăți de Credit
Fonciar Român din București, strada Colței
nr. 27, la orele 4 p. m., în prezența Con-
siliului de Administrație, a Comisarului Gu-
vernului, a proprietarilor asociați, a deten-
ților de titluri și a celui alt public asis-

DIRECȚIUNEA.

Vițe nobilitate

Ca în anii
trecuți, așa
și acum
au fost

Prima pepinerie cu vițe nobilitate
de pe Târnava

Proprietar FR. CASPARI, Mediaș 19 Ardeal

Singură în toată Ungaria, care au liferat muș-
telelor vițe nobilitate sănătoase, diferite
sorturi nobilitate. Și în viitor numai eselu-
rile la această școală de viticultură se ca-
păta cele mai bune vițe de diferite sorturi
nobilitate pentru Vin, Vin-Dessert și Extra
sorturi de vin de masă. Proprietarii de
vii au avut rezultate minunate cu sădirea
de astfel de vițe.

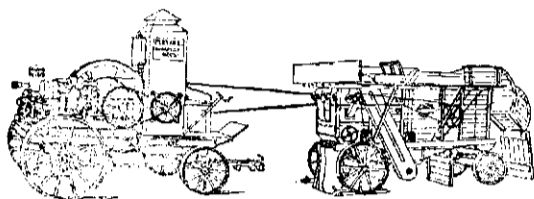
La cerere se trimite catalog ilustrat, franco
și gratis, cu multe scrisori de mulțumire și
recunoștință.

FISCHER KÁROLY

fabricant de funii, țesături,
de site și saltele de sîrmă.

Arad, József főherceg-út 8. sz.

Recomandă preparatele sule de sîrmă ca: țesături de
sîrmă din aramă, fier și ține, pe cari le are în deposit
mai ales pentru mori, fabrici și scopuri agricole. Afară
de acestea, recomandă sitele sale pentru Sita de ventilat
sistem Bachler. Pregătește țesături de mazăș și fabrică
la îngrădit de grădini, grădini publice, curți de galițe și
păduri cu vînat, site de sîrmă cu ramă de fier pentru
scopuri delucărări de pământ, nisip, petriș, și pentru lu-
crări de mine, zidiri și grădinărit. Site la ferestre de piv-
nițe și magazine de grăunțe. Apărătoare de scintel la
locomotive, mori și osuri de fabrici. Somiere elastice
de oțel pentru pat pe staluri de fier și lemn, cari în pri-
vința ușurinței de a se ținea curat sunt foarte recoman-
date. Diferite site din păr, aramă și mătase, dobe pen-
tru tutun, site-dobe, și orice fel de obiecte și lucrări din
aceasta branșă — cu prețuri din cele mai moderate.

Provisiuni de mașini cu vapor

LOCOMOBILE

făcător de jireși de paie

în formă întrebuițată și cu dregere
se pot căpăta pe lângă condi-
ții de plătere foarte favorabile
la firma

SEIFRIED HUGO

BUDAPEST, V., str. Katona József 17.

Neinte de folosință.

După foloșință

Nu mai este boală de porci

dacă vei comanda vestitul
praf de nutreț
din Seghedin.

Promovează apetitul porcilor, le curăță mâtele, prin ce
capătă sange proaspăt și curat, promovează de tot îngră-
șatul, după folosință porcii nu se mai îmbolnăvesc.

PREȚUL unei cutii 50 fil. și 1 cor. La comande mai mar
mai ieftin. Revanzătorii au scăzământ la preț.

Se poate procura exclusiv la
Zenke Zoltán, Szeged.

Cine vrea să cumpere ghete de vară

(fél czipő)

ghete pentru bărbați pentru femei și copii
precum în piele colorată

pe lângă prețurile cele mai moderate în
un asortiment bogat acela poate se căș-
tigi în prăvălia lui

Czernóczy Mihály

călțunar pentru bărbați și femei

ARAD, Kossuth-utca nr. 67.

Raderea de prisos!

Cine voește se economisescă banii, cine
voește se cruțe timpul, cine nu voește se
fie espus la vre-o boală de piele, acela
se rade

cu „RASOL“

sănătos! plăcut! ieftin!

Un kilogram cu căre se poate rade de
30 de ori, 2.40 Cor. În provincie 3. Cor.
plătindu-se înainte, se trimite gratuit. Cu
mandat postal mai scump cu 20 fil. Pregă-
tește și trimite

„RASOL“ Vegyiipar Vállalat
Budapest, VI. ker., Váci-körút 55.

Arad, Farmacia G. Földes Kelemen.

— Vanzătorilor dă concesiune. —

Cel mai bun mijloc pentru stărpirea
părului

„RASOLIN“ -ul foarte recomandat damelor.

Prețul unui borcan 2. Cor. În provincie 2.50
Cor., pe lângă trimiterea sumei, franco cu
mandat postal e mai scump cu 20 fil. Uni-
o o o o cul pregătitor o o o o

„RASOL“ Vegyiipar Vállalat
Budapest, VI. ker., Váci-körút 55.

Magazin: Farm. Török József, Király-u. 12
Arad, Farmacia G. Földes Kelemen.

S lănină, unsoare
și tot felul de articole
de pe cârnătorie
pe lângă prețurile cele mai avant gi-ase,
se pot căpăta zilnic în băcănia lui
Garay Károly
Arad, piața Boczkó nr. 2.

Oltoii de vie de vândut.

Am onorul a aduce la cunoștința D-lor proprietari de
vii, că până ce mai am deposit din oltoii de vie din
acest an, voi vinde oltoii frumoși cu rădăcină bo-
gată de vie de vin și struguri confect.

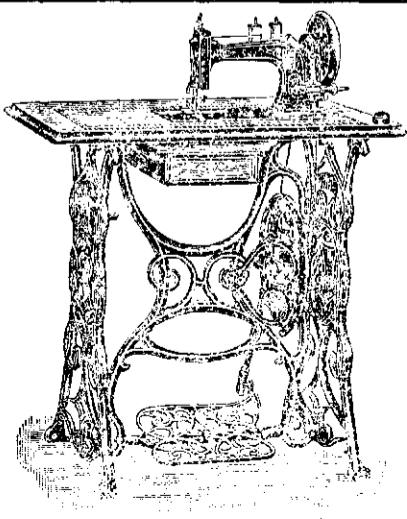
Pentru substituirea butucilor uscați în urma secetei
mare recomand mai ales oltoii de vie cu rădăcină bo-
gată, precom și mlădițele rădăcinoasă de „Riparia-
Portalis“ și „Rupestris-Monticola“.

La cerere servesc Onor. cumpărători bucuroși cu me-
todul cu succes a oltoilor de substituit.

În privința soiurilor și a prețurilor servește cu deslu-
șire mai detaliată

Winkler József, producător de oltoii de vie

Telefon 410. Arad, str. Batthyányi nr. 13. Telefon 410.

30 fl. Mașini de cusut.

Pe lângă răspundabilitate de 5
ani o mașină nouă, familiară, veri-
tabil

SINGER

cu armariu închis se poate căpăta
numai la

SINGER A.

Budapest, VII., strada Akácza 55
și filiala din strada Szív 42.

Dregeri a tot felul de mașini de cusut se primesc pe lângă prețu-
rile cele mai favorabile și pentru munca mea viitoare iau răspundere.

Catalog gratuit și franco.

Onorat public!

Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că după o funcțiune de 15 ani la firma Neumann M. din Arad, am părăsit această firmă și am întemeiat **și deschis** aici în loc o nouă

prăvălie
de tot felul de haine pentru bărbați, juni și băieți

care e deja înprotocolată la tribunal sub firma

Braun Miksa

ARAD

Szabadság-tér, palatul gróf Nádasdy.

Esperiențele și cunoștințele mele speciale, precum și legăturile avantajoase mă îndreptătesc a spera, ca voi putea satisface și în măsură completă celor mai jingașe pretenziuni a le onoratului public. Indrăznesc a mai aminti, că

deschid clasă separată pentru comande după măsură.

Toate comanda și târguierile să întâmplă și pregătesc numai sub supravegherea mea personală, prin ce se asigură materiile cele mai escelente, ce le posed în magazină, în asortiment mare, pe cari le vind cu cele mai moderate prețuri fixe.

Rog cu deosebit respect pe onor. public, că în noaua mea întreprindere se binevoiască a mă părtini și învrednici de comande numeroase.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cu osebită stimă:

BRAUN MIKSA

Telefon 101.

Telefon 101.

Kovács és Polgár

● LUGOS ●

Fabrică de cement, întreprindere de zidiri de beton și beton de fer.

Fabrica lângă gară. Birou: strada Ilona 2.

Fabrică și ține în magazin

țevi de cement în toată mărimea pentru traverze, poduri și canaluri; mai departe șghiaburi (vălai) de cement de fer pentru comune, domenii și particulari, trepte de piatră artificială, cement și imitație de marmoră, stâlpi pentru garduri de beton, plăci de cement simple și de lux.

Primește ori-ce fel de lucrări de lucrări de beton, beton de fer și lucrări de asfalt, mai departe corpișuri à la Erernit și tot felul de lucrări de pavagiu.

Ține în magazin, vinde en gros și cu detail:

Cement portland și roman de Beocsini, var, gips, trestie de stucatură, cătran, carbolineum, cărămizi și material rezistentă focului, praf de ciment etc.

La dorință servește cu planuri și preliminaru.

Nr. telef. pentru oraș și comitat 509

BANI

pe moșii și case de închiriat din Arad

cu amortizație de 10—70 ani

după mărimea sumei împrumutate cu 4, 4^{1/4}, 4^{1/2}, 4^{3/4} și 5%, pe lângă dividendă de mijlocire și amortizație de interese corespunzătoare până la valoarea cea mai mare.

Spese anticipative nu sunt, la dorință anticipez spesele de intabulare, convertez datoriile de interese mari.

— Rezolvare grabnică, serviciu prompt. —

SZÜCS F. VILMOS

Representanța pentru mijlocirea de împrumuturi a

Institutului pentru credit fonciar din Sibiu

pe teritoriul comitatului Arad, orașului Arad, comitatului Bichiș, Gyula, Ciaba.

ARAD, Karolina-utca 8. (Casa proprie.)

(Lângă filiala Poștei.)

Primește pe lângă onorar acuisitori de afaceri abili și demni de încredere.